

Onderzoek- centrum Onderneming & Recht

Radboud Business
Law Institute

Midterm-review 2020-2022

Onderzoekcentrum Onderneming & Recht

Radboud Business
Law Institute

Midterm-review
2020-2022

Onderzoekcentrum Onderneming & Recht
Radboud Business Law Institute

Radboud Universiteit
Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Montessorilaan 10
6525 HR Nijmegen
T: (024) 361 55 65
E: oor@jur.ru.nl
www.ru.nl/oor

Ontwerp

Gloedcommunicatie

Fotografie

Corporate communicatie, Radboud Universiteit

Drukwerk

DPN Rikken Print

Nijmegen, april 2024

Inhoud

1. Introductie	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Peer review commissie	2
1.3 Onderzoekperiode	2
1.4 Data	3
1.5 Beoordelingskader (<i>terms of reference</i>)	3
1.6 Vier additionele aspecten	3
2. Algemeen	4
3. Onderzoekskwaliteit en wetenschappelijke relevantie	7
4. Maatschappelijke relevantie	10
5. Levensvatbaarheid en toekomstige groei	11
6. Overig (wervende kracht en opleiding van onderzoekers)	12
7. Conclusie en algemeen oordeel	13
8. Beoordeling in cijfers	14

1. Introductie

1.1 Aanleiding

Als onderdeel van de kwaliteitszorgcyclus wordt het wetenschappelijk onderzoek van het Onderzoekcentrum Onderneming & Recht ('OO&R'), in opdracht van het College van Bestuur van de Radboud Universiteit te Nijmegen, elke zes jaar geëvalueerd conform het Strategie Evaluatie Protocol ('SEP'). Het OO&R organiseert daarnaast vrijwillig een tussentijdse evaluatie (*midterm review*). Deze evaluatie is zelfstandig (dus niet als onderdeel van een facultaire of nationale beoordeling van het juridische onderzoek). Zij is bedoeld de relevantie en de kwaliteit van het onderzoek en de strategie van het OO&R te bewaken en te verbeteren, waarbij het inhoudelijke stramien van het SEP wordt gevolgd. De evaluatie wordt gedaan door een kleinere beoordelingscommissie ('peer review commissie'). De visitatie is ook minder uitgebreid.

Dit rapport is opgesteld naar aanleiding van de zelf-evaluatie 2020-2022 van het OO&R, alsmede de gesprekken die de peer review commissie heeft gevoerd en de indrukken die zij heeft opgedaan tijdens de *site visit* op dinsdag 16 januari 2024.

1.2 Peer review commissie

De commissie bestaat uit:

- prof. mr. H.-J. (Harm-Jan) de Kluiver (Universiteit van Amsterdam)
- prof. mr. A.I.M. (Toon) van Mierlo (Erasmus Universiteit Rotterdam en Rijksuniversiteit Groningen)

De commissie is bijgestaan door:

- dr. mr. I.V. (Irene) Aronstein

Conform de eisen, heeft de commissie de verklaringen van vertrouwelijkheid en onpartijdigheid ingevuld en ondertekend. Deze verklaringen zijn op donderdag 11 januari 2024 digitaal verstuurd aan de directeur en de secretaris van het OO&R.

1.3 Onderzoeksperiode

De onderzoeksperiode die onderwerp van deze evaluatie is, beslaat de jaren 2020-2022.

1.4 Data

De commissie heeft kennisgenomen van de navolgende stukken:

- De Midterm-zelfevaluatie 2020-2022 (hierna: 'Zelfevaluatie');
- Het beoordelingskader (*terms of reference*) voor de midterm review 2020-2022;
- De rapportage van de midterm review 2017.

Tijdens de *site visit* op dinsdag 16 januari 2024 heeft de commissie gesprekken gevoerd met:

- a. Vier van de zes bestuursleden van het OO&R, te weten:
 - prof. mr. C.J.H. (Corjo) Jansen, voorzitter
 - prof. mr. B.A. (Ben) Schuijling, directeur
 - prof. mr. C.D.J. (Claartje) Bulten
 - prof. mr. S.E. (Steven) Bartels¹
- b. Senior-onderzoekers en programmaleiders van het OO&R, te weten:
 - prof. mr. D. (Danny) Busch (Financieel recht)
 - prof. mr. P.E. (Pauline) Ernste (Onderneming en Algemeen vermogensrecht)
 - mr. dr. T. (Tom) Salemink (Ondernemingsrecht)
 - prof. mr. P.M. (Michael) Veder (Financiering, zekerheden en insolventie)
 - mr. dr. P.T.J. (Pieter) Wolters (Onderneming en Algemeen vermogensrecht)
- c. Een aantal promovendi, te weten:
 - mr. Feben van der Linden van Sprankhuizen (Financiering, zekerheden en insolventie)
 - mr. Belle Vulto (Financiering, zekerheden en insolventie)
 - mr. Winand Lazar (Ondernemingsrecht)
 - mr. Ruben Silva Kas (Financieel recht)

1.5 Beoordelingskader (*terms of reference*)

De commissie heeft tot taak het OO&R in kwalitatieve termen te beoordelen op de volgende drie thema's:

- I. Onderzoekskwaliteit en wetenschappelijke relevantie
- II. Maatschappelijke relevantie
- III. Levensvatbaarheid

1.6 Vier additionele aspecten

De commissie is verzocht om bij de beoordeling van de hierboven genoemde thema's tevens de volgende aspecten te betrekken:

1. Open science: de betrokkenheid van stakeholders bij de voorbereiding en uitvoering van de doelen en strategie van het OO&R alsmede de (vrije) beschikbaarheid van onderzoeksgegevens en publicaties.
2. Promovendibeleid, -begeleiding, en -training
3. Academische cultuur
4. Personeelsbeleid

Waar de commissie het passend acht een aanbeveling te doen, worden deze aanbevelingen integraal in deze rapportage verwerkt.

De volgende pagina's bevatten het oordeel van de commissie.

¹ Daarnaast zijn tevens bestuursleden prof. mr. M. (Marco) Nieuwe Weme en prof. mr. D. (Danny) Busch, met wie is gesproken als programmaleider (zie hierna onder b.). De commissie heeft niet gesproken met prof. mr. Nieuwe Weme.

2. Algemeen

Het OO&R is uniek in de Nederlandse academische wereld. Aan geen enkele andere universiteit wordt op basis van de heldere en onderscheidende visie die het OO&R uitdraagt, de brede problematiek van de plaats en het functioneren van ondernemingen in het maatschappelijke bestel en de omgang met actuele maatschappelijke ontwikkelingen bestudeerd. Bepalend voor die visie is enerzijds dat het bestaande recht en de onderliggende systematiek als uitgangspunt worden genomen, maar anderzijds steeds indringend wordt bevraagd in hoeverre dat geldende recht nog in verhouding staat tot nieuwe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en of en in hoeverre het recht aanpassing behoeft. Deze benadering vanuit het geldende recht komt naar het oordeel van de commissie de praktische en maatschappelijke waarde van het onderzoek bepaald ten goede.

Naast ontwikkelingen in de samenleving wordt nauwlettend de vinger aan de pols gehouden van de ontwikkelingen in en met betrekking tot ondernemingen en de implicaties van en voor het recht daarvan. Het OO&R heeft daartoe de voor Nederland unieke vorm gekozen van een aan hem verbonden raad van advies, een groep van 'partners' en een groep van zogenaamde 'fellows' die ook een binding met het centrum hebben. Dit alles leidt ertoe dat

de maatschappelijke verbinding wordt verdiept waarbij wel uitdrukkelijk de academische onafhankelijkheid wordt gewaarborgd om de ontwikkelingen op wetenschappelijke wijze te analyseren. De commissie constateert dat het bestuur en de programmaleiders zich tegelijkertijd volledig bewust zijn van de mogelijke beïnvloeding door externe partners en zeer alert zijn op het handhaven en waarborgen van de eigen wetenschappelijke onafhankelijkheid.

Het regelmatige overleg tussen het OO&R enerzijds en de respectieve partners anderzijds heeft tot dusverre geleid tot gelukkige keuzes in de vaststelling van nieuwe onderzoeksthema's. De wijze waarop vervolgens binnen het OO&R met de aldus gekozen thema's wordt omgegaan spreekt aan. Op verschillende wijzen vinden zij hun weg binnen het OO&R in de vorm van onder meer dissertaties, algemene bundels met betrekking tot een overkoepelend thema en/of symposia. In het bijzonder deze symposia, die niet alleen worden georganiseerd in de Nijmeegse regio maar ook in het Westen van het land, al dan niet in samenwerking met een of meer van de strategische partners, acht de commissie van bijzondere waarde voor de maatschappelijke (en daarmee praktische) 'inbedding' van het onderzoek.

De commissie is onder de indruk van hetgeen op basis van deze uitgangspunten door het OO&R is en wordt gerealiseerd. Dat geldt ook voor de alertheid bij het onderkennen van nieuwe belangrijke maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en de aanpassing van het onderzoeksprogramma daaraan. Zoals nader uitgewerkt in het strategisch plan 2020-2025, wordt in dat verband in de komende jaren mede uitdrukkelijk in het onderzoeksprogramma ruimte gemaakt voor de verdere Europeanisering van het recht, digitalisering en cybersecurity. De commissie meent dat de keuzes die het OO&R in dat strategisch programma maakt uitstekend passen bij de hiervoor uiteengezette uitgangspunten en structuur van het onderzoeksprogramma. Wel constateert de commissie dat de ambities die in het strategisch plan zijn neergelegd ook om versterking van de onderzoekscapaciteit vragen, in het bijzonder waar het betreft onderzoekers met een gevestigde reputatie die als trekkers en figure heads van nieuwe onderzoeksthema's kunnen optreden. Zowel de opzet als de ontwikkeling van dergelijke onderzoeksthema's zal naar de mening van de commissie vereisen dat trekkers van deze nieuwe deelprogramma's op hoogleraarsniveau worden aangesteld om zowel intern als extern effectief te kunnen zijn bij het realiseren van die ambities.

Daarbij kan bedacht worden dat het aantal onderzoekers, promovendi en junior-docenten en buiten-promovendi dat binnen het OO&R opereert groot is. Voor de hoogleraren blijft het OO&R echter afhankelijk van het facultaire hooglerarenplan. Daarmee bestaat de kans dat de gebleken verdiensten van het OO&R zich niet altijd vertalen in de mogelijkheid tot het aanstellen van een of meer hoogleraren op onderzoeksthema's zoals hiervoor geschetst die zich vanuit de praktijk aandienen en snel 'schakelen' vereisen. Op dit punt ware te overwegen aan het OO&R een zekere vrijheid te geven hoogleraren voor specifieke onderzoeksterreinen te benoemen buiten het facultaire hooglerarenplan. De commissie meent hiervoor een rechtvaardiging te zien in de gebleken onderzoeksprestaties binnen het OO&R, die – kort gezegd – uitzonderlijk goed zijn te noemen.

De commissie is van oordeel dat het onderzoeksprogramma van het OO&R en de uitvoering daarvan als zeer positief moeten worden gewaardeerd. De kwaliteit van het in de onderzoeksperiode verrichte onderzoek is hoog. Daarbij springen de relevantie voor wetenschap en praktijk en het verband tussen de verschillende onderzoeksprogramma's en de voor deze periode gekozen hoofdthema's in het oog.

Voor zover de commissie heeft kunnen waarnemen, is er een uitstekend onderzoeksklimaat gerealiseerd. In de visie van de commissie zetten zowel de leiding van het onderzoeksinstituut als alle betrokkenen zich in voor een open onderzoekscultuur. Hierin wordt krachtig bevorderd dat onderzoeksresultaten, maar ook de eventueel door onderzoekers ervaren ups en downs die altijd met onderzoek verbonden zijn, in de onderzoeksgroep worden gedeeld en besproken. In de waarneming van de commissie, en bevestigd in de gehouden gesprekken, wordt binnen het onderzoeksinstituut nog steeds een traditie van goede en plezierige onderlinge verhoudingen, zoals die ook voorheen in de Nijmeegse rechtenfaculteit bestonden, gekoesterd. Naar de waarneming van de commissie geldt dat uitdrukkelijk ook tussen de bij het OO&R werkzame promovendi en de leiding van het OO&R alsmede de betrokken programmaleiders en promotores. De commissie heeft kunnen vaststellen dat sprake is van een oprecht betrokken opstelling van het bestuur van het OO&R en de respectieve programmaleiders bij de promovendi. Onderzoek gedijt het beste in een 'stimulerende, veilige en warme' omgeving. Hiervan is naar het oordeel van de commissie, gehoord een aantal promovendi, binnen het OO&R zonder meer sprake. Dit blijkt ook uit het grote aantal succesvolle proefschriftverdedigingen in de evaluatieperiode en de geringe 'uitval' van promovendi in de evaluatieperiode en in algemene zin in het cohort dat is aangevangen in 2014. Wat betreft de 'omgeving' mag het OO&R met recht trots zijn op de geweldige faciliteiten die beschikbaar zijn voor onderzoekers binnen het OO&R (Grotiusgebouw). Het zou hiervan – bij het iets minder in acht nemen van de kenmerkende Nijmeegse bescheidenheid – meer gewag mogen maken dan tot nu toe het geval is. Geografisch moge Nijmegen wat af liggen van het 'Westen', maar juist de strategische alliantie met de veelal in het 'Westen' opererende onderzoekspartners maakt de afstand tussen Oost en West een weinig betekenisvolle factor en Nijmegen, juist vanwege de stimulerende, veilige en warme omgeving, een zeer geschikte 'broedplaats' voor de ontwikkeling van jonge getalenteerde onderzoekers als opstap voor een verdere juridische carrière, waar dan ook in Nederland of daarbuiten.

In het kader van het onderzoeksklimaat constateert de commissie dat de academische vrijheid van onderzoekers en hun autonomie hoog in het vaandel staan, zij het uiteraard binnen de kaders van de door het OO&R bepaalde onderzoeksthema's. De korte lijnen tussen het bestuur van het OO&R en de respectieve programmaleiders waarborgen dat het onderzoek binnen de doelstellingen van het OO&R valt. Een bijzondere meerwaarde wordt gezien in de structurele samenwerking tussen het OO&R en zijn partners, bestaande uit vooraanstaande bedrijven, advocatenkantoren en overheidsinstellingen. Wel meent de commissie dat het OO&R nog meer dan thans het geval is kan uitdragen hoe het te werk gaat bij de selectie en bepaling van onderzoeksthema's.

Met enige zorg – hoewel de onderzoeksoutput tot nu toe daardoor nog niet substantieel lijkt te zijn geraakt – heeft de commissie kennisgenomen van de wijze waarop de contracten met de promovendi-werknemers (vijf jaar, met 25% onderwijsverplichting) resp. de junior docenten (zes jaren, met 70% onderwijsverplichting) zijn vormgegeven. In het bijzonder de onderwijslast van 70% lijkt de commissie zeer hoog en een bedreiging voor het tot nu toe succesvolle promotiebeleid. De commissie geeft het OO&R in overweging de contracten te stroomlijnen zowel qua duur als onderwijsbelasting, waarbij 'middeling' in onderwijslast voor de hand ligt als over de hele linie contracten voor zes jaar worden aangegaan, waarbij de voortgang van het onderzoek en de onderwijsprestaties periodiek – bij voorkeur ten minste éénmaal per jaar – worden geëvalueerd.

Het in Nijmegen verrichte onderzoek is in de juridische wereld zeer goed zichtbaar. Blikvangers in dit verband zijn de succesvolle Serie Onderneming en Recht en de Serie vanwege het Van der Heijden Instituut, die in de juridische wereld een gedegen naam hebben en fora bieden voor betekenisvolle publicaties. Ook zijn er zeer belangwekkende reeksen van publicaties op het terrein van bijvoorbeeld het financieel recht.

Op laatstgenoemd terrein, het financieel recht, profileert het OO&R zich ook met Engelstalige publicaties waarmee het participeert in het debat dat in dit vakgebied met name Europees van karakter is geworden omdat na de financiële crisis de Europeanisering van het financiële recht een enorme vlucht heeft genomen. Dat biedt ook een voorbeeld waar het OO&R uitdrukkelijk heeft ingespeeld op maatschappelijke ontwikkelingen die grote gevolgen hebben gehad juist ook vanuit een juridisch perspectief. Die Europeanisering kan zich ook op andere terreinen gaan manifesteren. Hiervoor werd in dat verband al gewezen op het strategisch plan 2020-2025 waarin het bestuur van het OO&R te kennen geeft daarop te willen anticiperen. Als daarmee het debat ook meer 'Europees' van aard wordt, zal dat mede kunnen impliceren dat meer publicaties in het Engels zullen gaan verschijnen. Teneinde onderzoekers ook in dit opzicht te faciliteren ondersteunt de commissie graag de initiatieven van het bestuur van het OO&R om aan de onderzoekers vertaal- en editingservices aan te bieden.²

2 Zie Zelfevaluatie, p. 43 (onder 3.8).

3. Onderzoeks- kwaliteit en wetenschappe- lijke relevantie

Het aantal publicaties dat onder de vleugels van het OO&R tot stand kwam is de afgelopen drie jaren licht gedaald.³ De commissie acht dit in het geheel geen reden tot zorg. De commissie is van oordeel dat aantal publicaties sowieso een beperkte indicatie is van de kwaliteit daarvan. Het aantal publicaties kan gemakkelijk variëren in een grote groep onderzoekers, waarvan ook externe fellows deel uitmaken, en vormt bovendien geen enkele indicatie dat de kwaliteit van de publicaties zou zijn verminderd. Dat is in ieder geval niet de indruk van de commissie.

Wat betreft die kwaliteit constateert de commissie dat het OO&R onverminderd een belangrijke bijdrage levert aan de ontwikkeling van het recht op de terreinen die vallen binnen de vier met het OO&R verbonden onderzoeksprogramma's, te weten (i) Onderneming en algemeen vermogensrecht, (ii) Financiering, zekerheden en insolventie, (iii) Ondernemingsrecht en (iv) Financieel recht. Op alle terreinen zijn de kernpublicaties, dat wil zeggen publicaties in A-tijdschriften, monografieën en wetenschappelijke overzichtswerken (zoals de Asser-serie), vaak leidend en mede agenda bepalend in het wetenschappelijk discours in Nederland. In algemene zin staan de kwaliteit en de (praktische en wetenschappelijke) relevantie van deze kernpublicaties voor de commissie buiten twijfel.

De reputatie van het (onderzoek binnen het) OO&R wordt ook in het buitenland onderkend. Dit blijkt onder meer uit de samenwerking die vanuit het buitenland met het OO&R wordt gezocht en vormgegeven. Dat geldt in het bijzonder voor buurlanden als Duitsland en België, maar ook met de UK (met name op het onderzoeksterrein van het Financieel recht). Een en ander heeft geleid tot samenwerkingsverbanden en/of structurele uitwisselingsprojecten met gerenommeerde instituten, zoals het Max Planck Instituut te Hamburg en hoog aangeschreven universiteiten als de KU Leuven, Ghent University en Oxford University. Dergelijke verbanden vormen naar het oordeel van de commissie een grote stimulans voor individuele onderzoekers om de 'vleugels' uit de slaan, waarbij van de uitwisseling van ideeën en ervaringen met buitenlandse onderzoekers een zeer vruchtbare en verdiepende werking kan uitgaan.

³ Zie Zelfevaluatie, p. 12. Het overzicht van publicaties is opgenomen op p. 54 e.v.

Internationale onderzoeksverbanden sluiten ook goed aan bij de onderzoekscultuur binnen het OO&R die sterk is gericht op samenwerking, openheid en constructief debat. De commissie is over deze cultuur bijzonder positief. Naar het oordeel van de commissie is juist de cultuur, meer nog dan de formele organisatie, dragend voor een onderzoeksklimaat waarin zowel onderzoek van hoge kwaliteit tot stand kan komen (en komt) alsmede nieuwe gezichtspunten, benaderingen en visies kunnen worden ontwikkeld en geëxploreerd. Dit is uiteindelijk cruciaal voor zowel de ontwikkeling van de wetenschap als ook de samenleving en (rechts)praktijk. Het maakt dat binnen het OO&R veel oog is voor nieuwe maatschappelijke problemen, ontwikkelingen en uitdagingen. De commissie wil niet nalaten de leiding van het OO&R, de programmeurs en de aan het OO&R verbonden onderzoekers hiermee te complimenteren.

Het voorgaande weerspiegelt zich ook in de openheid van het OO&R naar de buitenwereld en de samenwerking die wordt gezocht met stakeholders en partnerinstituten (waaronder ondernemingen) en fellow onderzoekers die niet of slechts beperkt aan de academie verbonden zijn. Zij worden ook betrokken bij de gedachtevorming en uitvoering van projecten. De commissie onderschrijft graag het in de Strategische Actiepuntenlijst 2020-2025 geuite voornemen van het OO&R van een review om de samenstelling van de groep partners te verbreden en hun aantal uit te breiden en de samenwerking te intensiveren.⁴ Dit versterkt nog verder zowel de slagkracht als de effectiviteit van het OO&R en vergroot het bewustzijn (de 'gevoeligheid') voor nieuwe problemen en ontwikkelingen in de dagelijkse rechtspraktijk. Wat betreft de fellow onderzoekers geldt dat zij (vrijwel) allen zijn gepromoveerd (vaak aan de Nijmeegse faculteit in OO&R-verband), hetgeen de kwaliteit waarborgt. Die borging wordt versterkt en verder verzekerd door de tweejaarlijkse evaluatie van de aanstelling als fellow.

De openheid naar de samenleving toe uit zich ook in het streven van het OO&R naar *Open science*.⁵ Gelet op de positie en belangen van uitgevers is dit in de praktijk (nog) niet altijd eenvoudig te realiseren, maar zijn toch initiatieven daartoe genomen. De commissie wijst in dit verband op het *European Insolvency and Restructuring Journal* binnen het kader van Radboud University Press. De commissie juicht deze ontwikkeling ten zeerste toe. Juist in het juridisch vakgebied geldt dat wat daar gebeurt direct in relatie staat met of van belang is voor maatschappelijke ontwikkelingen. Het zou erg mooi zijn als binnen de universiteit middelen zouden kunnen worden gevonden om het OO&R hierin te ondersteunen.

Om de unieke positie die het OO&R in Nederland, en daarmee als Nederlands instituut in het buitenland, te bestendigen heeft het OO&R in zijn Strategische Actiepuntenlijst 2020-2025 ook zijn onderzoeksdoelstellingen aangescherpt. Centraal daarin staan de uitdagingen op het terrein van sustainability and digitalization, waarmee de samenleving als geheel wordt geconfronteerd.⁶ Juist gelet op de grote impact die deze ontwikkelingen hebben en de grote maatschappelijke risico's die hiermee gepaard gaan, is cruciaal dat de ontwikkeling van het recht daarmee gelijke tred houdt. Daarbij past de ambitie van het OO&R om op dit terrein tenminste 10 PhD-projecten te entameren.⁷

Naast alle expertise die het OO&R al in huis heeft, zal dat overigens ook vragen om op onderdelen de expertise te verbreden en te verdiepen. Het OO&R heeft zelf reeds geconstateerd dat daartoe in ieder geval zal behoren expertise op het terrein van *Intellectual Property Law* en *New Technology*.⁸ Om op het vlak van nieuwe technologieën en de daarmee verbonden prangende juridische kwesties rond, onder meer, cybersecurity, privacy, invloed en effecten van algoritmen zinvolle en ook voor de praktijk bruikbare rechtsontwikkeling te realiseren, waaraan grote maatschappelijke behoefte bestaat, onderschrijft de

4 Zie Zelfevaluatie, p. 40 (onder 2).

5 Zie Zelfevaluatie, p. 22.

6 Zie Zelfevaluatie, p. 39 (onder 1).

7 Zie Zelfevaluatie, p. 40 (onder 1.7).

8 Zie Zelfevaluatie, p. 40 (onder 1.6).

commissie het voornemen tot uitbreiding van het OO&R met een gespecialiseerde senior researcher en beveelt zij aan dat de universiteit en de faculteit de middelen daarvoor zullen toewijzen.

Last but not least, het kwam hiervoor al ter sprake, is mogelijke internationalisering van onderzoek binnen en vanuit het OO&R door het bestuur van het OO&R uitdrukkelijk op de – strategische – agenda gezet. De commissie merkte hiervoor al op dat de positie van het OO&R in Nederland uniek en toonaangevend is. Het OO&R is daarmee in een uitstekende positie om de verdere internationalisering van het onderzoek te bevorderen. Dat geldt zowel voor de aandacht die internationale ontwikkelingen in het OO&R (reeds) krijgen als ook het buiten Nederland uitdragen van het mooie onderzoek dat binnen het OO&R wordt verricht.

De commissie heeft in dit verband met bijzondere belangstelling kennisgenomen van de uitdrukkelijke ambitie om de komende jaren in het onderzoek specifieke juridische ontwikkelingen in de Europese Unie te betrekken en in dat verband 10 PhD-projecten te initiëren.⁹ De commissie onderschrijft die ambitie ten volle, juist vanwege het (nog steeds) toenemend belang van de Europese Unie op alle terreinen van het, ook Nederlandse, recht. Het belang van de Europese Unie reflecteert overigens ook het toenemend belang van geopolitieke verhoudingen en potentiële conflicten op het terrein van de internationale handel. In dat licht is naar het oordeel van de commissie interessant en veelbelovend de keuze van het bestuur van het OO&R voor het initiëren van een onderzoekslijn in *International Trade Law and Dispute Settlement* en het voornemen hiervoor vier PhD-projecten in te richten.¹⁰ Om een en ander tot een succes te maken zal ook op dit terrein, zo komt de commissie voor, wellicht behoefte bestaan aan additionele senior expertise.

Wat betreft het verder internationaal uitdragen van het onderzoek binnen het OO&R ondersteunt de commissie, zoals hiervoor onder 2 reeds opgemerkt, de Strategische Actiepuntenlijst 2020-2025 om onderzoekers te ondersteunen met vertaal- en editingservices. Ook naar hun eigen ervaringen kan in dit opzicht met relatief bescheiden middelen veel resultaat worden geboekt, zeker gelet op de zich snel ontwikkelende technologie die tekstvertaling en editing steeds meer ondersteunt.

9 Zie Zelfevaluatie, p. 41 (onder 3.1).

10 Zie Zelfevaluatie, p. 41 (onder 3.2).

4. Maatschappelijke relevantie

Hiervoor heeft de commissie reeds opgemerkt dat over de maatschappelijke relevantie van het onderzoek binnen het OO&R geen enkele aarzeling bestaat. Dit springt in het oog bij nadere beschouwing van de lijst met publicaties, waaruit tevens blijkt dat actuele ontwikkelingen in wetenschap en rechtspraak snel in onderzoekspublicaties tot uitdrukking komen. Dat geldt voor alle onderzoeksprogramma's. Het is de commissie opgevallen dat in alle gesprekken die zij heeft gevoerd unisono door onderzoekers wordt vermeld dat het OO&R proactief wil bijdragen aan het maatschappelijke debat en aan oplossingen voor maatschappelijke problemen en ontwikkelingen. Dit weer spiegelt zich ook in de onderzoeksoutput.

Zo noteerden wij bij lezing van de publicatielijsten van de vier onderzoeksprogramma's als onderwerpen onder meer:

- digitalization, platformbusiness, privacy, Artificial Intelligence, algoritmisering, collectieve actie en consumentenbescherming (Onderneming en algemeen vermogensrecht);
- harmonisatie van zekerheidsrechten in de Europese Unie, herstructurering van ondernemingen in financiële moeilijkheden (Financiering, zekerheden en insolventie);

- verslaggeving, jaarrekening en duurzaamheid, diversiteit en inclusie, cybersecurity, digitale besluitvorming, semipubliek ondernemingsrecht (Ondernemingsrecht); en
- zorgplicht van financiële instellingen jegens cliënten, stabiliteit van het financieel-economisch systeem, pensioen, financiering en duurzaamheid (Financieel recht).

Een betere staalkaart van prangende en belangrijke maatschappelijke onderwerpen op het terrein van de domeinen die het OO&R bestrijkt waarbij verdere rechtsontwikkeling van cruciale betekenis is, zal men niet snel vinden.

Na al hetgeen de commissie hiervoor heeft opgemerkt over de unieke positie van het OO&R, de gevoeligheid voor maatschappelijke ontwikkelingen en de verbinding met maatschappelijke organisaties kan zij hierover op deze plaats, onder verwijzing naar haar eerdere opmerkingen, kort zijn. De gevoeligheid van de onderzoekers voor de maatschappelijk relevantie van hun onderzoek is sterk ontwikkeld en onderdeel van de cultuur binnen het OO&R waarover de commissie zo-even reeds zeer lovende woorden heeft gesproken.

5. Levensvatbaarheid en toekomstige groei

Het voorgaande leidt direct tot de conclusie dat over de levensvatbaarheid van het OO&R geen twijfel kan bestaan. Het OO&R heeft niet slechts in de afgelopen jaren zijn unieke en toonaangevende plaats in Nederland verworven, maar zal die ook zeker nog jaren behouden als het zijn huidige onderzoeksklimaat behoudt, de internationalisering bestendigt en de in de Zelfevaluatie geuite voornemens op het terrein van *sustainability and digitalization*, *Intellectual Property Law* en *New Technology*, het Europese recht en *International Trade Law and Dispute Settlement* kan uitvoeren.

Er staat niet slechts een solide fundament, maar ook het huis zelf getuigt van een grote degelijkheid dat tegelijkertijd gastvrij is naar degenen die dat willen bezoeken of zich daarmee willen verbinden. Gelet op nieuwe relevante fundamentele ontwikkelingen, zoals de overkoepelende thema's *duurzaamheid en digitalisering*, kan de commissie zich voorstellen dat er wel behoefte is aan uitbouw van het pand. Zoals hiervoor al opgemerkt, geldt dat in ieder geval voor de expertise op senior niveau als het gaat om kennis van *Intellectual Property Law* en *New Technology* en *International Trade Law and Dispute Settlement*.

Overigens is verdere uitbouw of groei van het OO&R niet alleen mogelijk, maar ook in zekere zin voor de hand liggend. De versnelling van maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, de toenemende complexiteit daarvan en de noodzaak om een en ander te reguleren juist ook ter bescherming van fundamentele en (ook juridische) waarden vragen om zowel sturing als borging in en door het recht. Wij hebben het hiervoor al enkele malen vermeld, maar herhalen toch nog weer eens dat de uitgangspositie van het OO&R in dat verband uniek is. De SWOT-analyse van het OO&R spreekt in dit verband voor zich.¹¹ De daarin vermelde 'sterke punten' kan de commissie zonder meer onderschrijven. Dat geldt ook voor de 'kansen'. De 'zwakke punten' en 'bedreigingen' zijn weliswaar herkenbaar, maar hierbij tekent de commissie

wel aan dat zij naar de huidige stand van zaken meent dat de gesignaleerde potentiële concurrentie van aan andere universiteiten bestaande instituten vooralsnog ver weg is. Dat impliceert wel de uitdaging voor het OO&R, en daarmee voor de universiteit en de faculteit, om ervoor te zorgen dat de voorsprong wordt behouden en zo mogelijk uitgebouwd.

Van geheel andere orde is de vraag of een sterke groei ook bestuur- en beheersbaar (manageable) is en op welke wijze wordt gewaarborgd dat de cruciale kenmerken van het OO&R, de intensieve informele samenwerking en de inspirerende onderzoekscultuur daaronder niet lijden. Zo is bij ons uit de gesprekken die wij hebben gevoerd de indruk ontstaan dat het OO&R thans aan de grenzen van zijn begeleidingscapaciteit zit. Een uitbreiding van het aantal onderzoekers zal ook verdere uitbreiding van de senior staf vereisen.

Een belangrijke vraag is uiteraard de (wijze van) financiering van deze groei. Wij zijn als commissie niet voldoende geëquipeerd om daarover uitspraken te doen, maar het is ons wel opgevallen dat het OO&R slechts beperkte financiële ruimte heeft. Wij zouden ons zeker kunnen voorstellen dat dit een onderwerp is waarin, in relatie tot de door de commissie onderschreven wens om het OO&R te laten groeien en bloeien, nog de nodige 'winst' is te behalen. Wij laten dit punt verder rusten, aangezien het geen onderdeel van onze opdracht uitmaakt.

¹¹ Zie Zelfevaluatie, p. 25.

6. Overig

(wervende kracht
en opleiding van
onderzoekers)

Met het voorgaande is ook gegeven dat het OO&R een grote wervende kracht heeft. Als het gaat om het aantrekken van promovendi is er veel dat aantrekkelijk is. Het opleidings- en begeleidingstraject is uitstekend uitgewerkt en zeker beter dan wat elders wordt aangeboden. Natuurlijk is er altijd wat te verbeteren, maar de commissie heeft geconstateerd dat de in de afgelopen jaren doorgevoerde verbeteringen de promovendi tot grote tevredenheid stemmen.

Wat betreft de werving van PhD-kandidaten fungeert de onderzoeksmaster van de faculteit succesvol als kweekvijver van talent. Voorts zal ook de mond-op-mond reclame die promovendi informeel vast wel verrichten haar steentje bijdragen. Bij dit alles geldt dat de – eerder genoemde – specifiek opgebouwde academische cultuur (incl. de openheid, (sociale) veiligheid en inclusiviteit van de onderzoeksomgeving) een cruciaal element is. Zowel promovendi als senior-onderzoekers geven te kennen hiermee content te zijn en de goede sfeer zeer te waarderen. Men ervaart een veilige en aangename werkomgeving die veel informeel contact faciliteert. Onderdeel daarvan is ook de wetenschappelijke integriteit die nadrukkelijk hoog in het vaandel staat (en is geborgd in onder meer de Handreiking

Wetenschappelijke Integriteit en waaraan uitdrukkelijk ook intern aandacht wordt gegeven).¹²

De commissie heeft soms wel de indruk gekregen dat de aantrekkelijkheid van het OO&R, zeker onder potentiële promovendi, nog wel wat actiever kan worden uitgedragen. Natuurlijk verkopen een uitstekende kwaliteit en hoog niveau, voortreffelijke faciliteiten en een zeer zonnig carrièreperspectief voor promoti zichzelf, maar de 'waar' kan mogelijk nog iets meer aan de vrouw/man worden gebracht.

¹² Zie Zelfevaluatie, p. 19.

7. Conclusie en algemeen oordeel

Gelet op al het voorgaande zal duidelijk zijn dat de commissie van oordeel is dat het OO&R voortreffelijk presteert en binnen Nederland een unieke en toonaangevende positie heeft verworven. Er is naar de mening van de commissie geen ander universitair onderzoeksinstituut in Nederland dat met het OO&R vergelijkbaar is. Het OO&R heeft zich, terecht, een reputatie verworven die staat voor hoge wetenschappelijke kwaliteit, een inspirerende academische cultuur, een grote openheid voor maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen en een verbondenheid met maatschappelijke instellingen.

De uitdaging voor het OO&R en de universiteit en faculteit is daarmee natuurlijk wel om het mooie academische bouwwerk dat het OO&R is, in de staat te houden waarin het zich bevindt en bij voorkeur verder te ontwikkelen. Dat vereist niet slechts onderhoud van het bestaande, maar zal ook steeds op onderdelen vernieuwing en uitbreiding vragen. De Strategische Actiepuntenlijst 2020-2025 van het OO&R getuigt daarvan. Uitbouw van de expertise op senior niveau op het terrein van *Intellectual Property Law* en *New Technology*, alsmede *International Trade Law and Dispute Settlement* is onontkoombaar wil het OO&R zijn rol kunnen blijven spelen met betrekking tot fundamentele ontwikkelingen als duurzaamheid en digitalisering. Ook op andere terreinen van het recht is de groeipotentie echter aanzienlijk.

Dat geldt zeker in internationaal perspectief. Waar het OO&R in al zijn onderzoeksprogramma's in Nederland uniek en toonaangevend is, is dat internationaal nog niet het geval, hoewel op dit vlak wel al het nodige is en wordt gerealiseerd. Het onderzoeksprogramma Financieel recht is daarvan een voorbeeld. Daarbij kan worden opgemerkt dat het financieel recht na de financiële crisis wel zeer sterk Europees van karakter is geworden (inclusief toezicht door EU-organen zoals de ECB, ESMA, etc.). Op andere terreinen is een dergelijke ontwikkeling nog in prillere stadia. In de Strategische Actiepuntenlijst 2020-2025

anticipeert het OO&R hierop door sterk in te zetten op PhD-projecten die relevante ontwikkelingen in de EU (zullen) thematiseren. Hetzelfde geldt op het terrein van *International Trade Law and Dispute Settlement*. Samen met de voornemens om medewerkers nader te faciliteren bij publicaties in de Engelse taal (door vertaal- en editing-services aan te bieden) zal dat tot verdere internationalisering, en daarmee ook een sterkere positie in Europa, leiden. Ook hier zal wel nodig zijn om aanvullend de expertise op senior niveau, bijvoorbeeld met betrekking tot het Europese recht, te vergroten.

Ondertussen is de reputatie van het OO&R in de kring van vakgenoten en beleidsmakers onomstreden. Dat blijkt ook uit de betrokkenheid van onderzoekers binnen het OO&R bij onder meer wetgevende initiatieven, voorbereiding van beleid, etc. Iets anders is dat buiten die kring de kwaliteiten van het OO&R nog wel wat meer zijn uit te dragen, bijvoorbeeld waar het betreft potentiële promovendi en medewerkers. De wetenschappelijk interessante en maatschappelijk zeer relevante thema's zowel als de hiervoor vermelde in kaart gebrachte 'sterke punten' verdienen naar de mening van de commissie (nog) bredere aandacht.

Ten slotte zal een (interne) uitdaging kunnen zijn hoe het optimaal functioneren van het OO&R bij verdere groei organisatorisch en financieel het beste kan worden gewaarborgd. De commissie heeft kunnen constateren dat het gevoelen bij sommigen bestaat dat zo'n verdere groei ook organisatorische aanpassingen en meer financiële ruimte zal vragen.

8. Beoordeling in cijfers

Onder het vorige SEP diende de peer review commissie haar beoordelingen in te delen in de categorieën *excellent*, *very good*, *good* of *unsatisfactory*. Deze indeling is weliswaar onder het huidige SEP niet meer verplicht, maar de commissie hecht eraan haar bevindingen neer te leggen in een mogelijk voor het OO&R nuttig richtsnoer ‘in cijfers’.

De commissie komt daarbij over de hele linie tot de kwalificatie ‘excellent’, waarbij zij in dit verband niet alleen verwijst naar de hiervoor geuite bevindingen maar tevens naar de toelichting in de asterisk bij het voormalig toepasselijke beoordelingskader onder SEP 2017-2020.¹³

	1 (excellent)	2 (very good)	3 (good)	4 (unsatisfactory)
Onderzoekskwaliteit (research quality)	1			
Maatschappelijke relevantie (societal relevance)	1			
Levensvatbaarheid (viability)	1			
Overig/Opleiding promovendi (other)	1			

Amsterdam/Oegstgeest, 26 februari 2024

H.J. de Kluiver A.I.M. van Mierlo

13	1	World leading/ Excellent on national level*	The research unit has been shown to be one of the few most influential research groups in the world in its particular field	The research unit makes an outstanding contribution to society	The research unit is excellently equipped for the future
----	---	---	---	--	--

* For disciplines that operate primarily in a national context, such as Dutch language or Dutch law, the relevance of international competitiveness is transferred to relevance on a national level. For these disciplines, research should receive the qualification ‘excellent’ (category 1) when it is regarded the top group in the country. It is recommended to compare the organization and performance of the institute within its local setting to similar foreign institutes operating within their local setting.

